27.4.2016

Asia: Lakivaliokunnan lausuntopyyntö

Viite: HE 65/2016

KESKUSRIKOSPOLIISIN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ LAIKSI ARVOPAPERIMARKKINALAIN MUUTTAMISESTA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Lausunto: *Esitykset Arvopaperimarkkinalain muuttamiseksi ja Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamiseksi*

Keskusrikospoliisi pitää ehdotusta kannatettavana, koska Finanssivalvonnan tietojensaantimahdollisuudet ja mahdollisuudet ryhtyä hallinnollisiin tai rikosoikeudellisiin toimenpiteisiin selkiytyvät.

Esitys Rikoslain 51 luvun muuttamiseksi

Rikoslain 51 lukuun arvopaperimarkkinarikoksista ehdotetaan lisättävän direktiivin edellyttämällä tavalla uusi rangaistussäännös sisäpiirintiedon ilmaisemisesta. Lisäksi sisäpiirintiedon väärinkäyttöä koskeviin tekotapoihin ehdotetaan tiettyjä direktiivin mukaisia laajennuksia kriminalisoimalla rahoitusvälinettä koskevan toimeksiannon peruuttamiseen ja muuttamiseen liittyvä sisäpiirintiedon käyttö sekä sisäpiirintietoon perustuvan neuvon käyttö. Markkinoiden manipulointia koskevassa tunnusmerkistössä ehdotetaan säädettävän kielletyistä manipulatiivisista tekotavoista. Lisäksi kurssin manipuloinnin yritys ehdotetaan kriminalisoitavan. Sisäpiirintiedon väärinkäyttöä ja markkinoiden vääristämistä koskevaan rangaistussäännökseen nykyisin sisältyvä edellytys taloudellisesta hyötymistarkoituksesta ehdotetaan tietyiltä osin poistettavan.
Arvopaperimarkkinoita koskevassa tiedottamisrikoksessa ehdotetaan säädettävän rangaistavaksi myös MAR:n 17 artiklan vastainen menettely sisäpiirintiedon julkistamisessa. Rikoslain rangaistussäännösten soveltamisala ehdotetaan myös laajennettavan direktiivin edellyttämällä tavalla asetuksen soveltamisalaa vastaavaksi. Lisäksi luvun määritelmä- ja rajoitussäännöksiä ehdotetaan täsmennettävän direktiivin mukaisesti. (s. 25-26)

Sisäpiirintiedon ilmaisemisessa (51:2a §) uutena rangaistussäännöksenä kriminalisoitaisiin sekä sisäpiirintiedon että siihen perustuvan neuvon tahallinen oikeudeton välittäminen, luovuttaminen ja ilmaiseminen toiselle. Lukuun ehdotetun rajoitussäännöstä koskevan 7 §:n 3 momentin mukaan em. menettelyä tulisi pitää laillisena ja hyväksyttävänä, mikäli se tapahtuisi osana työn, ammatin tai tehtävien tavanomaista suorittamista tai jos ilmaisemista voitaisiin pitää väärinkäyttöasetuksen 11 artiklan 1-8 kohdan mukaisena markkinoiden tunnusteluna. Pykälän soveltaminen käytännössä jää merkittäviltä osin muun oikeudellisen sääntelyn, kuten esimerkiksi yhtiö- ja työlainsäädännön, sekä oikeus käytännön ratkaistavaksi. (s. 36)

Keskusrikospoliisi pitää tätä kriminalisointia hyvänä laittomien menettelytapojen torjumisen kattavuuden kannalta. Tässä pykälässä tulee esille muutosehdotuksen systematiikka, joka edellyttää rangaistussäännöksen sanamuodon lisäksi ehdottomasti 6 §:n määritelmien tarkastelun, 6 a §:n soveltamisalan tarkastelun sekä 7 §:n rajoitussäännöksen tarkastelun, jotta teko voidaan arvioida rikosoikeudellisesti rangaistavaksi tai rankaisemattomaksi arvopaperimarkkinalain tai muihin lakeihin erikseen viitattujen säännösten perusteella. Esitutkinnan aloittamisen edellytysten (syytä epäillä rikosta) arvioinnille tällainen lainsäädäntö asettaa paljon haasteita, vaikka rangaistussäännökset sellaisinaan ovat sanamuodoltaan selkeitä.

Tiedottamisrikoksella voidaan vaikuttaa hyvin laajaan markkinoilla toimivien joukkoon ja aiheuttaa laajamittaista taloudellista vahinkoa. Tiedottamisrikokset ovat omiaan vähentämään huomattavasti markkinoita kohtaan tunnettua luottamusta ja myös heikentämään markkinoiden tehokkuutta ja kansainvälistä kilpailukykyä. Nämä törkeän markkinoinnin vääristämisen kvalifiointiperusteet saattavat täyttyä suunnitelmallisesti toteutetussa tiedottamisrikoksessa, jolla on kansainvälinen ulottuvuus. Nykyisin kuitenkin laajamittaisen kansainvälisen tiedottamisrikoksen syyteoikeus vanhentuu viidessä vuodessa, mikä on lyhyt aika kansainvälisellä oikeusavulla selvitettävien laajojen juttujen tutkinnassa. Näin ollen sekä tiedottamisrikosten ennalta estämisen että selvittämisen kannalta Keskusrikospoliisi pitää tarpeellisena, että lakiehdotukseen olisi otettu mukaan tiedottamisrikoksen törkeä tekomuoto.

Keskusrikospoliisi esittää harkittavaksi rajoittamissäännöksen kirjaamista lakiehdotukseen hallinnollisen rangaistusluonteisen seuraamuksen ja rikosprosessin välisestä suhteesta. Tällainen pykälä on kirjattu esimerkiksi veron- ja tullinkorotuksen suhteesta veropetokseen ja verorikkomukseen (RL 29:11) ja laiminlyöntimaksun suhteesta tapaturmavakuutuspetokseen (RL 29:12).Arvopaperimarkkinalain hallinnollinen menettely eroaa jossain määrin edellä mainituista julkista taloutta vastaan tehdyistä rikoksista, joten ne bis in idem -periaatteen ja itsekriminointisuojan kannalta nimenomainen pykälä olisi tarpeen. Tämä selkiyttäisi rikosprosessiin tulevien juttujen käsittelyä.

Keskusrikospoliisi pitää lakiehdotusta kaikkiaan kannatettavana.

Keskusrikospoliisin apulaispäällikkö
Tero Kurenmaa

Rikostarkastaja
Erkki Rossi